

Ministrstvo za okolje in prostor
Andrej Kranjc, Dijana Možina
Dunajska 47
1000 Ljubljana

Ljubljana, 30. september 2009

Zadeva: **Pripombe na predlog Stališč Slovenije za pogajanja v okviru klimatske konvencije**

Spoštovani!

Nevladne organizacije Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Slovenski E Forum, Greenpeace Slovenija, Brez izgovora Slovenija, Sloga, Platforma za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč ter Focus društvo za sonaraven razvoj se odzivamo na povabilo ministra Erjavca k posredovanju pripomb na predlog Stališč Slovenije za pogajanja v okviru klimatske konvencije (MOP, 23.09.2009). Svoje predloge za dopolnitev oziroma spremembo stališč pripenjamo temu dopisu.

Iskreno upamo, da bodo posredovani komentarji upoštevani v uradnih stališčih Slovenije. Slovenija lahko in mora v procesu sprejemanja globalnega podnebne dogovora igrati bistveno bolj proaktivno in pozitivno vlogo. Kot majhna država, brez posebnih velikih ekonomskih interesov, je lahko utež na tehtnici v notranjih razpravah EU pri oblikovanju evropskih stališč, da bodo ta bolj ambiciozna in bodo zagotavljala okoljsko integriteto globalnega dogovora.

S spoštovanjem,

mag. Nina Štros, predstavnica, Greenpeace v Sloveniji
Vida Ogorelec Wagner, direktorica, Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj
Barbara Kvac, predstavnica, Focus društvo za sonaraven razvoj
Tanja Pucelj Vidović, predsednica, Slovenski E-forum
Marjan Huč, direktor, Sloga, Platforma za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč
Jan Peloz, predstavnik, Brez izgovora Slovenija

V vednost:

- Borut Pahor, predsednik vlade RS
- Karl Erjavec, minister za okolje in prostor
- dr. Franc Križanič, minister za finance
- mag. Mitja Gaspari, minister za razvoj
- Samuel Zbogar, minister za zunanje zadeve
- dr. Danilo Türk, predsednik Republike
- dr. Pavel Gantar, predsednik Državnega zbora RS

Pripombe na predlog Stališč Slovenije za pogajanja v okviru klimatske konvencije z dne 23. 9. 2009

Nevladne organizacije Umanotera, Slovenska fundacija za trajnostni razvoj, Slovenski E Forum, Greenpeace Slovenija, Brez izgovora Slovenija, Sloga, Platforma za razvojno sodelovanje in humanitarno pomoč ter Focus društvo za sonaraven razvoj pozdravljamo naslednja splošna stališča Slovenije:

- Glavni politični cilj Slovenije za Kopenhagen je sprejem ambicioznega, pravno zavezujočega globalnega sporazuma, ki bo omogočil srednjeročno in dolgoročno zmanjšanje emisij toplogrednih plinov, potrebno za omejitev povprečne globalne temperature pod 2 °C glede na predindustrijsko obdobje. Ta dogovor mora temeljiti na načelu skupne, vendar raznolike odgovornosti ter upoštevati pravico vsake države do trajnostnega razvoja. V pogajanjih za nov globalni dogovor je potrebno upoštevati ugotovitve znanstvenikov, predvsem 4. poročilo Medvladnega foruma za podnebne spremembe (IPCC), objavljeno leta 2007, pa tudi drugo strokovno literaturo s tega področja, objavljeno po sprejetju tega poročila.
- Slovenija se zavzema za vzpostavitev takega sistema, ki bo zagotavljal zadostno, predvidljivo, učinkovito in pravično financiranje aktivnosti za omejitev oziroma zmanjšanje emisij toplogrednih plinov in za prilagajanje na negativne učinke podnebnih sprememb v državah v razvoju.

Menimo pa, da ta splošna načela v stališčih niso primerno razdelana – v nekaterih primerih so preveč splošna, v drugih pa neskladna z zgoraj izpostavljenimi načelnimi izhodišči.

V nadaljevanju zato navajamo predloge za dopolnitev oziroma spremembo stališč, da bodo ta v resnici operacionalizirala zgoraj izpostavljene usmeritve Slovenije. Osredotočamo se na štiri teme, ki so ključna za uspešen dogovor v Kopenhagenu in za katere verjamemo, da lahko stališče Slovenije vpliva na stališče EU in s tem na končni podnebni dogovor v Kopenhagenu:

- 1. Skladnost ciljev zmanjšanja emisij s ciljem 2 °C**
- 2. Finančna podpora za podnebno ukrepanje v državah v razvoju**
- 3. Varovanje gozdov**
- 4. Tržni mehanizmi**

Predstavitev pripomb z obrazložitvijo:

1. Skladnost ciljev zmanjšanja emisij s ciljem 2 °C

Podnebne spremembe so realne, tukaj in zdaj! Nove znanstvene ugotovitve, ki so bile objavljene od izida 4. poročila Medvladnega panela za podnebne spremembe (IPCC) v letu 2007 in ki jih Slovenija priznava kot relevantne v procesu sprejemanja globalnega podnebnega dogovora, nas svarijo, da se posledice podnebnih sprememb dogajajo hitreje in so še hujše od pričakovanih. To bo imelo velike negativne posledice za vse države, še posebej pa za najbolj ranljive in najrevnejše med njimi¹.

¹ Joel B. Smith, Stephen H. Schneider, Michael Oppenheimer, Gary W. Yohe, William Hare, Michael D. Mastrandrea, Anand Patwardhan, Ian Burton, Jan Corfee-Morlot, Chris H. D. Magadza, Hans-Martin Füssel, A.

Te nove znanstvene ugotovitve narekujejo potrebo po bolj ambicioznih ciljih zmanjšanja emisij, če želimo z razumno verjetnostjo doseči cilj omejitve dviga temperature pod 2 °C glede na predindustrijsko raven (cilj, ki ga skupaj z EU podpira tudi Slovenija!). Načelo previdnosti v tej situaciji, kakor tudi potreba po ohranjanju pravice do razvoja za revne in ranljive, zahteva odločno, pravično in ambiciozno ukrepanje.

Za skladnost sprejetih ciljev z omejevanjem dviga povprečne globalne temperature čim nižje pod 2 °C morajo **globalne emisije doseči najvišje ravni do leta 2015, za tem pa strmo padati**. Da bi ostali čim dlje pod 2°C, moramo **svetovne izpuste toplogrednih plinov do leta 2050 približati ničelni ravni toliko, kot je to mogoče**. Medtem ko bi zmanjšanje za 85% (pod ravnmi iz leta 1990) na globalni ravni do leta 2050 pomenilo dobre možnosti, da ostanemo pod 2°C, ne bi izločilo določene stopnje verjetnosti za resna tveganja in škode².

Analize kažejo, da bi odlaganje doseganja vrha izpustov za samo pet let lahko vodilo k 40% višjim svetovnim izpostom leta 2020. Posledično bi stopnja s katero bi se izpusti morali zmanjševati med leti 2020 in 2035, morala biti občutno višja, da bi dosegli cilj zastavljen za leto 2050³. Takšno ravnanje je zelo nevarna izbira⁴.

Četudi bodo prihodnji voditelji ravnali bolj odgovorno in še vedno uspeli doseči 80% zmanjšanje izpustov toplogrednih plinov do leta 2050, je verjetnost preseganja 2°C segrevanja okrog 40-50% večja, kot če bi ostali na poti kjer vrh izpustov dosežemo pred 2015 in 80% zmanjšanje do 2050⁵.

Ukrepi zmanjšanja emisij v okviru globalnega podnebnega dogovora morajo temeljiti na zgodovinski odgovornosti in finančni zmožnosti za ukrepanje posameznih držav. Za preprečitev najhujših posledic podnebnih sprememb bo potrebno sodelovanje vseh držav, med njimi pa največjo odgovornost nosijo ravno razvite države. Te morajo ukrepati prve in si zastaviti ambiciozne cilje zmanjšanja emisij.

Znano je, da razpon zmanjšanja emisij med 25 – 40 % za razvite države kot skupino do leta 2020 glede na leto 1990 zagotavlja le 50 % verjetnost, da bo dosežen cilj 2 °C, pa še to le ob hkratnem zmanjšanju rasti emisij v državah v razvoju. Tako veliko tveganje katastrofalnih posledic je za nas nesprejemljivo! Zavzemamo se, da **razvite države kot skupina sprejmejo cilj najmanj 40 % zmanjšanja emisij do leta 2020 glede na leto 1990. Kot svoj del v skupnem cilju zmanjšanja emisij razvitih držav, si mora tudi EU zadati cilj najmanj 40 % zmanjšanja emisij do leta 2020 glede na leto 1990.** Z dovolj visoko ambicijo ciljev razvitih držav svoje ukrepanje pogojujejo tudi države v razvoju, brez katerih pa žal podnebne krize ne moremo več rešiti.

Poleg tega se morajo razvite države zavezati tudi k finančni podpori državam v razvoju, da bodo te lahko dosegle potreben odklon od predvidenih emisij, kar je skupaj z ukrepi zmanjšanja emisij razvitih držav pogoj za omejitev dviga temperature pod nevarnim pragom 2 °C.

Barrie Pittock, Atiq Rahman, Avelino Suarez, and Jean-Pascal van Ypersele: *Assessing dangerous climate change through an update of the Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) "reasons for concern"*. Proceedings of the National Academy of Sciences. Published online before print February 26, 2009, doi: 10.1073/pnas.0812355106. The article is freely available at:

<http://www.pnas.org/content/early/2009/02/25/0812355106.full.pdf> A copy of the graph can be found on Appendix 1.

² M. Parry et al., "Squaring Up to Reality," Nature Reports Climate Change, 29May 2008, pp. 68–71.

³ W. L. Hare, M. Chaeffer and M. Meinshausen: Emission reductions by the USA in 2020 and the risk of exceeding 2°C warming. P. 13-14. Climate Analytics discussion paper. March 2009.

⁴ W. L. Hare, M. Chaeffer and M. Meinshausen: Emission reductions by the USA in 2020 and the risk of exceeding 2°C warming. P. 13-14. Climate Analytics discussion paper. March 2009. See Figure 3 and table 2.

⁵ Ibid.

Z omogočanjem prenosa tehnologij in finančnih sredstev iz razvitih držav se mora sočasno rast izpustov zaradi uporabe fosilnih goriv v državah v razvoju zmanjšati za 15-30% pod predvidene ravni leta 2020. **Izpusti zaradi sečnje tropskih gozdov se morajo znižati do leta 2020 na nič**⁶.

Dogovor v Kopenhagenu mora vsebovati tudi določilo o obvezni reviziji zadostnosti ciljev. Predlagamo, da se ta opravi v letu 2014, ko bo objavljeno 5. poročilo o oceni stanja IPCC.

2. Finančna podpora za podnebno ukrepanje v državah v razvoju

Države v razvoju nujno potrebujejo sredstva za prehod iz umazanega, na fosilnih gorivih temelječega razvoja k trajnostni energetski prihodnosti, za varovanje njihovih gozdov ter za podporo ukrepom prilagajanja na že neizbežne posledice podnebnih sprememb. Ta sredstva so jim bila obljubljena že v Balijskem akcijskem načrtu, ki govori o potrebi po novih in dodatnih sredstvih za podnebno ukrepanje v državah v razvoju.

Sredstva za podnebno ukrepanje v državah v razvoju morajo biti v prvi vrsti nova in dodatna že sprejetim zavezam o uradni razvojni pomoči (ODA). 0,7% uradne razvojne pomoči je namenjene zmanjševanju revščine in doseganju Milenijskih razvojnih ciljev (MDG). Dodatni stroški podnebnih sprememb niso bili vračunani, ko se je določal 0,7% cilj. Kakršnekoli sinergije med sredstvi ODA in porabo za prilagajanje se pojavijo, ker revščina povišuje ranljivost na šoke povezane s podnebnimi spremembami. To pomeni, da moramo najprej doseči cilj 0,7% cilj, da bi lahko uresničili že obstoječi »prilagoditveni deficit« v državah v razvoju. Vendar dodatni stroški prilagajanja – ki jih mi ocenjujemo na najmanj 40 milijard EUR letno od sedaj dalje (ki bodo lahko tudi velikokrat večji) – so stroški večji in obsežnejši od tistih potrebnih za doseganje 0,7% cilja.

Razvite države morajo izpolniti svoje zaveze o uradni razvojni pomoči in hkrati priznati, da podnebne spremembe zahtevajo bistvena nova sredstva. Finančna podpora državam v razvoju ni dobrodelnost, temveč denar, ki ga bogate države dolgujejo za povzročitev podnebne krize.

Ocena o potrebnih finančnih sredstvih, ki jih je 10. septembra v svoji komunikaciji objavila Evropska komisija, je veliko prenizka. **Nevladne organizacije ocenjujemo, da je do leta 2020 potrebnih 110 EUR milijard javnih sredstev letno in sicer 40 milijard za čisto energijo, 30 milijard za zaustavitev krčenja tropskih gozdov ter 40 milijard za ukrepe prilagajanja.**

Čista energija

Države v razvoju se že sedaj soočajo s težavami kako svoje družbe narediti bolj trajnostne. Mednarodna agencija za energijo (IEA) verjame, da bi investicije po „obstojećem scenariju“ samo za oskrbo z električno energijo lahko stale okrog 165 milijard USD (131 milijard EUR) letno do l. 2010⁷. V okviru trenutnih politik, je razpoložljivega manj kot polovico tega denarja⁷. Kljub temu, da bi morala večina kapitala za investicije v očiščenje energetskega in industrijskega sektorja v državah v razvoju priti iz gospodarstva samega, morajo industrializirane države zagotoviti finančno pomoč za okrepitev zmogljivosti in za oblikovanje pogojev za hiter razvoj obnovljivih virov energije ter tehnologij za učinkovitejšo rabo energije.

Razvojni program Združenih narodov (UNDP) ocenjuje, da bo razvoj nizko-ogljivega energetskega sistema v državah v razvoju stal med 25-50 milijard USD letno (20 - 40 milijard EUR) do 2020⁸. Sternovo poročilo nakazuje, da bi morali v energetskem sektorju zagotoviti javno

⁶ Greenpeace je pripravil predlog, po katerem tropske države, kot je Brazilija, lahko do 2015 zaustavijo sečnjo tropskih gozdov. www.greenpeace.org/raw/content/content/international/press/reports/amazon-deforestation-agreement.pdf

⁷ IEA (2006), World Energy Outlook.

⁸ UNDP (2008), 'Human Development Report (HDR), Fighting Climate Change: Human Solidarity in a Divided World', stran 153

finančna sredstva v višini 66 milijard USD (50 milijard EUR) letno do 2030⁹. Slednje bi šlo za razvoj in raziskave, izgradnjo in uporabo. Evropska komisija je predstavila bolj natančne rezultate modeliranja v svojem delovnem dokumentu, ki je spremljal Komunikacijo za Kopenhagen. Komisija opozarja, da bi morale investicije v energetski in industrijski sektor v državah v razvoju znašati okrog 71 milijard EUR do l. 2020 (v cenah iz l. 2005)¹⁰. Ta številka zajema prihodke pridobljene preko trga z ogljikom (38 milijard EUR).

Prilagajanje na podnebne spremembe

Verjamemo, da bi industrializirane in novo industrializirane države morale prispevati najmanj 20 milijard EUR letno, za ukrepe prilagajanja na podnebne spremembe (kot so obalna zaščita in namakalni sistemi) do l. 2013, s postopnim naraščanjem na najmanj 40 milijard EUR letno do l. 2020 (50 milijard USD¹¹).

Evropska komisija je predstavila nižji znesek (10 milijard EUR do l. 2020), ker predvideva da bodo nekateri stroški za prilagajanje pokriti z dodanimi koristmi, ki jih bodo ti ukrepi prinesli (kot je povečana proizvodnja hrane zaradi uporabe namakalnih sistemov), zaradi financiranja zasebnega sektorja in zaradi prispevkov davkoplačevalcev v državah v razvoju. Verjamemo, da so ukrepi za prilagajanje javna odgovornost, ker izkušnje nakazujejo, da jih zasebni sektor ne more izvesti tako učinkovito. Od vlad in gospodinjstev v državah v razvoju prav tako ne bi smeli pričakovati, da bodo plačevali za ukrepe prilagajanja, ki je v veliki meri posledica izpustov industrializiranih držav.

V skladu s pravičnim deležem, ki ga je EU pripravljena plačati, pričakujemo, da bo EU k potrebni vsoti prispevala 35 milijard EUR javnih sredstev na leto. EU mora svojo pripravljenost plačati izraziti v obliki zaveze, ki mora biti kvantificirana, merljiva, poročljiva in preverljiva.

Za zagotavljanje potrebnih sredstev na predvidljiv način in v potrebni višini je potreben finančni mehanizem, ki bo ta sredstva zagotavljal. Menimo, da ima najboljši potencial za doseg te ciljev predlog norveškega finančnega mehanizma, ki predvideva zbiranje sredstev z avkcioniranjem dela emisijskih kvot posameznih držav. Pomisleke glede fluktuacije ogljičnih trgov lahko presežemo z obliko oz. zasnovo instrumenta. Na primer, namesto da bi trgovali s fiksnim deležem AAUjev, bi lahko fiksno določili željen prihodek in prilagodili delež/procent trgovanja; oz. delež puščen na stran bi lahko variiral glede na BDP na prebivalca države in zgodovinskih emisij. Dodatna sredstva pa lahko predstavljajo takse na mednarodni pomorski in letalski promet.

Poleg dogovora o potrebni višini sredstev ter načinu zbiranja le-teh, je za dogovor v Kopenhagenu ključnega pomena tudi rešitev vprašanja upravljanja s sredstvi. ***Nevladne organizacije menimo, da je potrebna nova struktura, pod okriljem UNFCCC, s pravično zastopanostjo držav v razvoju, ki bo ta sredstva upravljala na pravičen, transparenten in učinkovit način.***

3. Varovanje gozdov

Da bi dosegli občuten odklon od »obstoječega scenarija« naraščanja izustvo v državah v razvoju, mora biti zaščita gozdov postavljena na prioriteto mesto.

Krčenje in izginjanje gozdov je odgovorno za okrog 20% globalnih izpustov toplogrednih plinov, kar predstavlja več kot so izpusti Združenih držav Amerike. Greenpeace je razvil načrt, ki dokazuje, da lahko krčenje tropskega gozda v državah, kot je Brazilija, zaustavimo do leta 2015¹². Podobni

⁹ Stern (2006), 'Stern Review on the Economics of Climate Change'.

¹⁰ European Commission (2009) 'Commission Staff Working Document', stran 13.

¹¹ Oxfam International (2007) 'Adapting to Climate Change: What's needed in poor countries and who should pay'.

¹² Greenpeace (2007), Agreement on Acknowledging the Value of the Forest and Ending Amazon

načrti morajo biti pripravljene tudi za ostale države in regije, ki so na udaru zaradi krčenja gozdov oz. njihove degradacije. Pozivamo EU, da konča bruto krčenje gozdov v državah v razvoju do leta 2020.

Da bi prišli do tega cilja podpiramo predlog Evropske komisije za vzpostavitev multilateralnega sklada za gozdove, ki se bi polnil skozi povečano javno finančno podporo in preko nove mednarodne finančne sheme¹³. Javni nadzor porazdelitve finančnih sredstev je bistvenega pomena za določitev najnujnejših usmeritev za zaščito gozdov in za določitev ukrepov, ki imajo jasne koristi za biotsko raznolikost in od gozda odvisne ljudi.

EU in Slovenija mora slediti priporočilom Komisije, ki nasprotuje trgovanju z gozdnimi „nadomestnimi“ krediti v okviru trgov z ogljikom. Zmanjševanje izpustov na račun zaustavitve krčenja gozdov bi moralo biti izvedeno dodatno k (in ne namesto) zmanjševanju izpustov v industrializiranih državah. Vključitev »nadomestnih gozdnih kreditov« bi prav tako pomenilo strmoglavljenje cene ogljika,¹⁴ zmanjšalo investicije v obnovljive tehnologije v državah v razvoju. Ponorji in nadomestni krediti imajo prav tako nestalno naravo (podvrženi naravnim katastrofam, kot so požari, napad zajedavcev..), kakor obstajajo tudi pomisleki povezani z zagotavljanje človekovih pravic ter biotsko raznovrstnostjo.

V svoji komunikaciji glede krčenja gozdov iz oktobra 2008 Komisija ocenjuje, da bi prepolovitev obsega krčenja gozdov do l. 2020 stala med 15-25 milijardami EUR¹⁵. Popolna zaustavitev krčenja gozdov bi v enakem časovnem okviru pomenila občutno višje stroške.

4. Tržni mehanizmi

Dosedanje izkušnje s projekti mehanizma čistega razvoja (CDM) zahtevajo resen premislek o tržnih mehanizmih. Potrebna je reforma CDM projektov, da bodo ti zagotavljali resnična in dodatna zmanjšanja emisij in prispevali k trajnostnemu razvoju.

Tržni mehanizmi so namenjeni cenovno ugodnejšemu doseganju zavez zmanjševanja emisij razvitih držav, zato morajo biti projekti strogo ločeni od finančne podpore za podnebno ukrepanje v državah v razvoju. Ogljično izravnalni mehanizmi ne morejo škodovati doseganju odklona od emisij brez ukrepov v državah v razvoju – to bi dejansko pomenilo, da ista zmanjšanja štejejo dvakrat, kar bi ogrozilo doseganje cilja 2 °C. Še manj je primerno, da se ti projekti štejejo v pod finančno podporo državam v razvoju!

Ker se od držav v razvoju pričakuje ukrepanje v smeri omejitve njihovih emisij, bi bilo nepravilno, da bi ukrepe z najnižjimi stroški v teh državah izvajale bogate države, saj bi države v razvoju bile tako primorane zmanjšanja emisij dosegati skozi dražje ukrepe. Menimo, da bi bilo potrebno opredeliti specifične omejevalne kriterije, ki bodo zagotavljali, da ne bo prihajalo do rabe fleksibilnih mehanizmov za dejavnosti z nizkimi stroški ali za win-win projekte.

Kontakt:

Nina Štros, nina.stros@greenpeace.org, 040 871 530

Barbara Kvac, barbara@focus.si, 040 722 149

Vida Ogorelec Wagner, vida@umanotera.org, 041 554 858

Deforestation, www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/amazon-deforestationagreement.pdf.

¹³ Greenpeace (2008), Forests for Climate: developing a hybrid approach for REDD,

www.greenpeace.org/raw/content/international/press/reports/forestsforclimate2008.pdf.

¹⁴ KEA3 Report, "REDD and the effort to limit global warming to 2°C: Implications for including REDD credits in the international carbon market", March 2009

¹⁵ European Commission (2007), 'Communication on Deforestation, October 2007, eurlex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0645:FIN:EN:PDF, page 9.

